THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
PUBLISHED BY
JOURNAL PRESS, LIMITED
542 Dundas St. West. Telephone Trinity 6830-6831
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
M. Clayr, Pres. and Gen. Mgr.
Single Copy—3 cents
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913

נאך קליוולאנד־און וואס ווייטער ?

שבת, זונטאג, מאנטאג, און דינסטאג, די פיער טעג פון דער אמע׳ריקאנער ציוניסטישער קאנווענשאן, וועלכע איז פארגעקומען אין קליוו־לאנד, זענען געווען פיער וויכטיגע טעג, אי פאר׳ן אמעריקאנער ציוניזם אי פאר׳ן וועלט־ציוניזם בכלל.

עס איז ניט געווען אומזיסט דאס, וואס ביי דער נאר־וואס פאר ענדיגטער קאנווענשאן, איז דער פרעסע־טיש געווען ענגער באזעצט ווי ביי וועלכער עס איז פריערדיגער קאנווענשאן, ווייל אלע האבען דערווארט עטוואס וויכטיגעס פון קליוולאנד.

און עס איז אויך געקומען.

דער דריי־ און־צוואנציגסטער צוזאמענפאר פונ׳ם אמעריקאנער ציוניזם האט אויך נאנץ אפט דערמאנט אין א ציוניסטישען קאנגרעס, סיי מיט דעם וואס עס איז פארגעקומען ארום דער קאנווענשאן, און סיי מיט דעם אויף דער קאנווענשאן גופא.

אבער גענויער אפצושאצען וואס קליוולאנד האט געגעבען, און וואס מען קען יעצט דערווארטען נאך קליוולאנד, מוז מען אויך האבען אין זינען עטוואס וואס עס איז פארגעקומען פאר קליוולאנד.

וואס איז געווען דער צושטאנד פונ׳ם אמעריקאנער ציוניזם ביז קליוולאנד ?

דער גרעסטער אויפטו אינ׳ם לעצטען יאר איז די אידישע אגענטור, וועלכע האט שוין אנגעהויבען צו פונקציאנירען אין די פאראייניגטע שטא־טען. אבער וואס הערט זיך אין די ציוניסטישע רייען גופא ?

לאמיר באטראכטען עטליכע ציפערען, וואס דער אדמיניסטראטיווער קאמיטעט האט פארעפענטליכט איבער דער אקטיווים־עטע פון דער אמעריי־קאנער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

פאר׳ן לעצטען יאר, דאס הייסט ביז דעם ערשטען יולי, 1930, האט די ארגאניזאציע פארמאגט א מיטגלידערשאפט פון 59.065. אבער ווי אזוי איז צוזאמענגעשטעלט געווארען די דאזיגע מיטגלידערשאפט ?

די ציוניסטישע ארגאניזאציע	21.000
הדסה	34.665
ארדער בני ציון	3.400

טראץ דעם קעמפיין פאר מיטגלידער וואס איז געפירט געווארען דאס גאנצע יאר, טראץ דער גאנצער פארצווייגטער ארבייט האט די ציון ארגא־ניזאציע גופא באוויזען צו האבען קוים צוויי צענדליג טויזענט מיטגלידער, וואס דאס איז אי אן אנטוישונג פאר פיעלע, און אי א צוריקגאנג אין דער „מעמבערשיפ" אין פארגלייך מיט פריערדיגע יארען.

און מיט א פארקלענערטער מיטגלידערשאפט האט אויך געמוזט קומען א פארקלענערונג אין די פינאנצען, אזוי אז עס האט זיך צוזאמען מיט די דעפיציטען פון די פריערדיגע יארען אנגעקליבען א גאנץ היבשער דעפיצים.

און די געשפאלטענע רייען, די אדמיניסטראציע אנהענגער און די בראנדיים־מעק גרופע, די דאזיגע שפאלטונג איז אלץ גרעסער און טיעפער געווארען.

דאס זענען אלץ ריין־לאקאלע אמעריקאנער דערשיינונגען, אבער עס מוז אויך גענומען ווערען אין באטראכט די פאליטישע סיטואציע פונ׳ם ציוניזם, א לאגע וואס איז אומגעריכטערהייט געשאפען געווארען פון די געענדערטע באציהונגען מצד דער מאנדאטען־מאכט — אלעס צוזאמען האט דאריבער געשאפען א וויכטיג פראבלעם, און אויך געהאט די ווירקונג, אז אין דער אמעריקאנער ציוניסטישער וועלט זאל מען אנהויבען צו טראכ־טען וועגען דעם, צי איז אפשר ניט געקומען די צייט, אז עס זאל געשאפען ווערען א געאייניגטער פראנט, וואס זאל זיין לטובת דעם אמעריקאנער ציוניזם, און ממילא שוין אויך אין די אינטערעסען פון ארץ ישראל בכלל.

און עס האבען זיך אלס רעזולטאט פון דער דאזיגער שטימונג אנ־געהויבען די פארהאנדלונגען צווישען די צוויי צדדים, וועלכע האבען זיך פארענדיגט מיט׳ן שוין יעצט באלד באריטטען בראנדייס־מעק מעמאראנ־דום, וועלכער האט פאקטיש געפאדערט די קאפיטולאציע פון דער גאנצער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

און די קאנווענשאן האט עס געדארפט באטראכטען וועגען דעם מע׳ מאראנדום, און די פאראייניגונגס־פראגע איז דאריבער געווארען די וויכ־טיגסטע, און צווישען די „רענק און פייל" זענען געווען פיעלע, וועלכע האבען געגלויבט, אז אייניגונג מוז זיין אונטער אלע אומשטענדען.

אזוי איז עס געווען ביז קליוולאנד. אבער א טאג פריער איידער די קאנווענשאן האט זיך געעפענט, האט א באמבע געפלאצט, וואס האט פאר־טונקעלט יעדען שלום־אויסזיכט.

„דער אמעריקאנער ציוניזם איז באנקראט, פינאנציעל און מאָראַ־ליש" — דאס איז געווען דער נוסח פון אן אינטערוויו, וואס דר. סטיפען ס. ווייז האט געגעבען אן אמעריקאנער נייעס־אגענטור, און דאס האט אלע־מען אויפגעשווידערט.

און אין אזא צייט, אונטער אזעלכע אומשטענדען, מיט אזעלכע מיטלען צו וועלען שלאגען קאפיטאל פאר די בראנדייסיסטען — ניט נאר האבען מאנכע וויי׳ן געשטעמפעלט אלס אידישער פארעטער, נאר אפילו ביי פיעלע אנהענגער פון פאראייניגונג, האט זיך געשטעלט די פראגע — צי קען מען זיך פאראייניגען אונטער אזעלכע אומשטענדען ?

און די פאראייניגונגס־אויסזיכטען זענען געווארען שוואכער, כאטש די מערסטע האבען עס געוואלט. אונטער אזעלכע אומשטענדען איז די קאנווענשאן דערפענט געווארען.

און אין די פינסטערע מאמענטען איז געקומען א נייער שלום אויס־זיכט.

פאראיבער די ערשטע זיצונג, און אלע וויסען אז קיין קליוולאנד איז אנגעקומען א בראנדיים־מעק דעלעגאציע צו פארהאנדלען וועגען שלום. די רעגולערע קאנווענשאן־זיצונגען האבען דאן פארלוירען זייער באטייט, אלעס האט געמוזט אפגעלעגט ווערען, כדי מען זאל וויסען מיט וואס עס וועט זיך ענדיגען, און אפילו יענע פראגען וועלכע האבען יא געקענט גע־האנדעלט ווערען, אויך צו זיי האבען די מערסטע דעלעגאטען קיין געדולד ניט געהאט, און פונקט ווי ביי די ציון־קאנגרעסען ווערען גאנצע זיצונגען אפגעלעגט, אום די קאמיטיעס זאלען זיך קענען אייניגען, אזוי איז עס אויך דא געווען, ביז וואנען עס איז ענדליך אנגעקומען דער לעצטער קאנווענ־שען־טאג, און דער שלום און פריעדען איז געווען פארזיכערט.

עס איז געווארען שלום — און זאל דא דערפולער קרעדיט געגעבען ווערען די פיהער פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע פאר זייער טאקטישער האנדלונג.

זיי האבען צוליעב אחדות און שלום פארבויגען פיעלעס, פיעלע ביטערע פילען ארונטערגעשלונגען, כדי דער שלום זאל קענען קומען צום שטאנד.

אזוי האבען די פיער טעג געגעבען די פארלאנגטע און פון אלעמען באגערטע פאראייניגונג. די זעלבע קליוולאנד וואס האט די באוועגונג צו־ריסען האט איר צוריק פאראייניגט, אבער די פראגע וואס שטעלט זיך יעצט איז — וואס קען ווייטער קומען, וואס קענען זיין די רעזולטאטען פונ׳ם קליוולאנדער שלום — אויף דעם וועלען מיר זוכען צו געבען אונזער גענטפער זונטאג.

דער היי־יעהריגער „חג־הכבורים" איז תל אביב

פון אונזער ספעציעלען קארעספאנדענט י. ל. וואדלמאן (תל־אביב).

דער „שבועות" איז אין ארץ ישראל באמת א צו־קורצער יום־טוב, בסך־הכל נאר איין טאג און פארטיג. דערפאר האט זיך דא איינגעבירגערט אין לאנד א שעה־נער „האלב־יום־טוב" אויף צו מארגענדס נאך שבועות. דער דאזיגער „האלב־יום־טוב" רופט זיך אן מיט׳ן נאמען „חג הבאת הביכורים". ס׳איז דער יום־טוב פון דער שול־יוגענט, מחמת דעם וואס אין דעם טאג ברענגען זיי צום „קרן הקימת" די ערשטע פרוכטען פון זייערע שול־גערטנער.

דער דאזיגער יום־טוב איז נאך א יונגער. בסך־הכל ערשט צוויי דריי יאהר ווי ער איז געשאפען געווארען, (אלס אנ־דענקונג פון׳ם אוראלטען „חג־הביכורים", ווען אונזערע אבות־אבותינו פלעגען ברענגען זייערע „ביכורים" צום בית־המקדש אין ירושלים.) און אויב דער דא־זיגער יום־טוב איז פאראיאהרען אדער פאר צוויי יאהר געווען פאר אונז נאר א נאציאנאלער לוקסוס — איז ער היי־יאהר געווען פאר אונז ממש א נויטווענדיגקייט. ער איז געווען א ליכטיגער שטראהל אין אונזער פאליטישער חשבות, דער דא־זיגער קליינער ליעבענקער יום־טוב האט מאדנע גוט אויפגענומען־טערט די געמיטער פון דער פאליטישער נידרעגעשלאגענ־קייט. מען האט געווען אונזער פעסטע איינגעווארצעלטקייט אין דער ערד פון אונזערע עלטערען. מען האט מעהר מוט באקומען, מיט מעהר ענטשלאסענעם ווי־לען פון אויסדויער. דאס לאנד איז אונ־זערס, און קיינע פאסטיפלדס און לויקס וועלען אונז ניט קענען קיין שלעכטס טאן...

פיעל גרעסער איז געווען די פרייד ביי די חברה יונגווארג, די איינגעגטליכע בעלי־שמחה, די ביכורים־ברענגער. מען דערצעהלט מיר וועגען שולען וואו פון פסח אן האבען די שילער ערנסט גע־עבעדט די „סדרה", כדי צו וויסען ווי־פיעל זיי דערגעהנטערען זיך שוין צום יום־טוב פון ביכורים־ברענגען...

דער קרן־הקימת האט צוטיילט די נעץ פון די ביכורים־ברענגער אויף אכט זאמעלפונקט. דער ערשטער איז געווען תל־אביב צוזאמען מיט די אדמיניס־טראציע קאלאניעס פון „יהודה" און פון דרומ׳דיגען „שרון"; דער צווייטער זאמעלפונקט איז געווען פאר׳ן גאנצען שומרון און דער קינדער קאלאניע מאיר־שפיה; דער דריי־טער זאמעלפונקט איז חיפה מיט דער אומגעגענדע; צוויי זאמעלפונקטען פאר׳ן עמק־יזרעאל (כפר ילדים און נהלל), און דריי פאר׳ן גליל.

לויט די טעלעפאנישע ידיעות וואס איך האב היינט באקומען איז אומעדום אדורך דער יום־טוב מיט גרויס התלבות. אביב׳ער שילער וואס האט א נויגונג צו מאהלעריי האט געבראכט אלס ביכורים די ערשטע פרוכט פון זיין טאלאנט, א גרויסע ליימענע קרוג אויף וועלכער ער האט אויסגעמאהלט א היימישען לאנד־שאפט. א מיידלישע שולע ברענגט שעה־נע אויסגעגאסטענע טישטוכער, און ערגעץ וואו מעקעט א יונג ציגעלע וואס איז גע־בראכט געוואָרען אויף „ביכורים", און חברה יונגווארג פון די טראָטוארען הויבט אן צו זינגען דערויף דעם „חד־גדיא"...

אלס הייי־יעהריגער פלאץ פאר׳ן אפ־געבען די ביכורים איז באשטימט געווא־רען דער גרויסער ספארט פלאץ פונ׳ם „מכבי". דאָרטען זענען געפענטס געווא־רען אכט טויערען, און יעדע פון די אכט גרופעס געהט אריין דורך איהר באשטימ־טען טויער. יעדער גרופע לאנגערט אונ־טער דער לייטונג פונ׳ם לעהרער־פעראס־נאל אויף איהר באשטימטען פלאץ, און אין מיטען שטעהט א גרויסע ריזיגע טרי־בונע און א בלוי־ווייסע פאָהן פלאטערט אויבער איהר טריאומפאל פונ׳ם טורם, און ארום און ארום ביי די ווענט זיצט אויסגעזעצט „גאנץ תל־אביב". דער עולם זיצט אויף זעקס שורות בענק וואס הויר־בען זיך איינס הבערער פון אנדערען. מען זיצט מיט א פארכאפטען אטעם און מען קוקט זיך צו אויף די צושטראהלטע פנים׳לאך פון אונזער יונגווארג. קיין בייז אויג זאל זיי ניט שאדען, און שענה׳ס מאכט זאל אויף זיי קיין שליטה ניט האָ־בען. אזוי שעפטשען זאנפטיגע ליפען פון אידישע מאמעס, און איינער אן עלטערער איז ניט א רייב די שפיץ־פינגער אין דער באנק אן ער פארגלייטט די אויגען מיט א שטילער תפילה: אבינו מלכנו עשה למען תינוקות....

שא! א שאללונג פון א טרומפייט אין מודיע, אז די פייערונג הויבט זיך אן. דער גרייד־גרוייער שריפטשטעלער ר׳ אלכסנדר זוסקינד ראבינאוויטש לעזט פון פלאק „אזעלכע קרבנות — זאגט ער — האט די וועלט נאך ניט געזעהן...

דער פייערלעשער־ארקעסטער שפילט דעם מארש: „תחזקנה ידי העבודים", — און דעם „שיר המעלות בשוב ד׳ את שיבת ציון היינו כחולמים", און דאן הויר־בען זיך אן די פארווייגונגען פון די קינ׳ דער. לויט א גענעבענעם סיגנאל נעמען זיי זיך ארום אלע ביי די הענדלאך, יע־דע גרופע האלט זיך אין איהר אנגעצייי־בענטען ראד. דער ארקעסטער שפילט א ספעציעל־פארגעברייטען מזרח־מאטיוו און עס הויבט זיך אן א שעהנער געמיס־ליכער טאנץ פול מיט רוהיגער פרייד. ביים טאנצען שיטען זיך אראפ פון די מיידלשע קעפלאך די ווייסע טיכלאך, און אין דער העלקייט פון דער זון שלאָ־גען זיך אָפּ די פערד־שווארצע האָהר פון

(סארזעצונג אויף פיידיש 5)

דער פערטער דזשוליי, ווען עס ווערט געפייערט דער יום טוב פון אמעריקא׳ס אונאבהענגיגקייט

פון פ. ל.

דעם פערטען דזשולאי, מיט הונ־דערט און פיער און פופציג יאהר צוריק האבען די דעמאָלסטיגע דרייצעהן פאר־אייניגטע אמעריקאנער קאָלאָניעס זיך ער־קלערט אלס אונאפהענגיגע מלוכות, אויסערן רשות פון דער ענגלישער קרון. די פיהרער אין דעם קאמף פאר באפרייי־אונג זענען געווען די שטאאטען מאסא־טשוזעטס און ווירדזשיניא שוין אין אויסגעטראטען אויף דיי־טשע אימפיגראנטען, אויסשוואַרבייטען די ערקלעהרונג פון אונאפהענגיגקייט. דזשע־פערסאָן איז טאקע געווען דער מחבר פון דעם דאזיגען וויכטיגען היסטאָרישען דאָ־קומענט און דער קאָנגרעס האט עס אָנגע־נומען מיט גאנץ קליינע ענדערונגען. דאס איז פארגעקומען דעם פערטען דזשו־לאי, 1776, און זינט דעמאָלט ווערט דער טאג געפייערט אין גאנץ אמעריקא אלס דער טאג פון אונאפהענגיגקייט (אינדע־פענדענס דעי).

אין דער זעלבער נאכט פון דעם 4־טען דזשולאי האט מען אורגנטערגעצויגען די שטאָלצע בלייען פיגור פון דעם קע־ניג דזשארדזש דעם דריטען, קעניג פון ענגלאנד וועלכע איז געשטאנען אין יעדן יאָרק אויף באוילינג גרין און מען האט די בלייענע סטאטוע צושמאָלצען אויף קוילען פאר די אמעריקאנער הארמאטען . . . די ערקלעהרונג פון פרייהייט פון ענגלאנד איז שוין געמאכט געווארען און איצט האט מען געדארפט קעמפען פאר דער דאזיגער פרייהייט. עס איז געווען א לאנ־גער און שווערער קאמף, וואס די דריי־צעהן אמעריקאנער קאָלאָניעס האָבען גע־דארפט דורכפיהרען, ביז זיי זענען ענדליך ארויס די זייגער קעגען דער מעכטיגער ענגלאנד. דעם ניינצעהנטען אקטאבער, 1781, האט די ענגלישע ארמיי פון גענע־ראל קארנוואלאיס זיך אונטערגעגעבען צו דזשארדזש וואשינגטאן, און די מלחמה האט זיך דערמיט געענדיגט. צוויי יאהר שפעטער האט ענגלאנד אונטערגעשריבען א שלום מיט דער יונגער אמעריקאנער רעפובליק.

אין דער צייט פון דער מלחמה גע־גען ענגלאנד האבען די דרייצעהן אמערי־קאנער קאָלאָניעס פארמאגט א באפעלקע־רונג פון דריי און א האלב מיליאן. די גרעסטע צאָהל פון זיי האבען אפגע־שטאמט פון די ענגליש רעדענדע סעט־לערס, וועלכע האבען זיך דא באזעצט פון דער אלטער וועלט, נאר עס זיינען שוין דעמאָלט געווען א היבשע צאָהל אמעריקאנער וועלכע האבען אָפּגעשטאמט פון דייטשע, האָלענדישע, שווערדישע און אנדערע אימיגראנטען, אויך שפאנישע און פאָרטוגעזישע אידען. די האָלענדער זיינען געווען די ערשטע וועלכע האבען זיך באזעצט אין דעם סטייט ניו יארק, די שווערדען זיינען גאנץ פריי געקומען אין דעם שטאט דעלעווער. און אויך פיעלע אנדערע אינגענגראנטען אין אמעריקא. אין דעם קאמף פאר אמעריקאנער פרייהייט האבען זיך אלזא באטייליגט פיעלע פעלס־קער און ראסען וועלכע זיינען אריבערגע־קומען פון יענער זייט. אויסער ענגליש רעדענדיגע.

אין דעם רעוואָלוציאנערען קאמף גע־גען דער ענגלישער הערשאפט זיינען גע־קומען מיטהעלפען פיעלע פרייינד פון אמעריקאנער פרייהייט פון יענער זייט אייגער פון די באוואוסטע אין דער העלדישער פראנצויז, לאפאיעט, גענעראל פאָן שטויבען איז געקומען פון דייטש־לאנד צו העלפען ארגאניזירען די יונגע רע־וואָלוציאנערע ארמיי. אן אנדערער דייטש־שער גענעראל הערקימער איז געשטאר־בען פון די וואונדען וועלכע ער האט גע־קראָגען אין דער וויכטיגער שלאכט פון אריסקאני וועלכע ער האט געוואונען. דעם זעלבען גורל איז געווען באשערט דעם פוילישען פולאסקי וועלכער איז פאר־וואונדעט געווארען נעבען טאוואנאה אין יאהר 1779. אן אנדער פוילישער העלד וועלכער איז באריהמט געווארען אין דעם קאמף פאר פרייהייט איז קאסציושקא, וועלכער האט שפעטער אויך אָנגעפיהרט דעם פוילישען אויפשטאנד אין 1794. דאס זענען אלץ נעמען וועלכע זיינען באר־קאנט יעדען אמעריקאנער סקול באי וועל־כער האט געלערענט אמעריקאנער געשיכ־טע. פאראן ווידער אנדערע נעמען וועלכע זיינען ניט אזוי אבקאנט און פאָפּולער, צווישען זיי איינינע פינער, דעגער און שווערדען, און אויך דער פוילישער איד חיים סאלאמאן, דער פינאנסיר פון דער רעוואָלוציע, וועלכער איז געווען די רעכ־טע האנט פון דעם דעמאָלסדיגען אמעריי־קאנעם פינאנץ מיניסטער; דאָבערט מא־רים, און וועלכער האט דורכגעפיהרט אין פראנקרייך מיט אין האָלאנד הלואות פאר דער יונגער קעמפענדער רעפובליק און האט אויך געגעבען דעם קריעג געגען ענגלאנד.

דייטשען האבען שוין ביי יענער צייט גע־האט אינגענוואנדערט אין אמעריקא. אין דעם קאמף פאר אמעריקאנער פרייהייט האבען זיך אלזא באטייליגט פיעלע פעל־קער און ראסען וועלכע זיינען אריבערגע־קומען פון יענער זייט. אויסער ענגליש רעדענדיגע.

אין דעם רעוואָלוציאנערען קאמף גע־גען דער ענגלישער הערשאפט זיינען גע־קומען מיטהעלפען פיעלע פרייינד פון אמעריקאנער פרייהייט פון יענער זייט אייגער פון די באוואוסטע אין דער העלדישער פראנצויז, לאפאיעט, גענעראל פאָן שטויבען איז געקומען פון דייטש־לאנד צו העלפען ארגאניזירען די יונגע רע־וואָלוציאנערע ארמיי. אן אנדערער דייטש־שער גענעראל הערקימער איז געשטאר־בען פון די וואונדען וועלכע ער האט גע־קראָגען אין דער וויכטיגער שלאכט פון אריסקאני וועלכע ער האט געוואונען. דעם זעלבען גורל איז געווען באשערט דעם פוילישען פולאסקי וועלכער איז פאר־וואונדעט געווארען נעבען טאוואנאה אין יאהר 1779. אן אנדער פוילישער העלד וועלכער איז באריהמט געווארען אין דעם קאמף פאר פרייהייט איז קאסציושקא, וועלכער האט שפעטער אויך אָנגעפיהרט דעם פוילישען אויפשטאנד אין 1794. דאס זענען אלץ נעמען וועלכע זיינען באר־קאנט יעדען אמעריקאנער סקול באי וועל־כער האט געלערענט אמעריקאנער געשיכ־טע. פאראן ווידער אנדערע נעמען וועלכע זיינען ניט אזוי אבקאנט און פאָפּולער, צווישען זיי איינינע פינער, דעגער און שווערדען, און אויך דער פוילישער איד חיים סאלאמאן, דער פינאנסיר פון דער רעוואָלוציע, וועלכער איז געווען די רעכ־טע האנט פון דעם דעמאָלסדיגען אמעריי־קאנעם פינאנץ מיניסטער; דאָבערט מא־רים, און וועלכער האט דורכגעפיהרט אין פראנקרייך מיט אין האָלאנד הלואות פאר דער יונגער קעמפענדער רעפובליק און האט אויך געגעבען דעם קריעג געגען ענגלאנד.

וואס די דעקלעריישאן אוו אינדע־פענדענס ברענגט ארום.

אין דער דעקלעריישאן אוו אינדע־פענדענס האט טהאמאס דזשעפערסאָן פארקערפערט פיעלע אלטע וויזהייטען, און די דורות אלטע חלומות פון גלייכ־הייט און גערעכטיגקייט, וועלכע שטאמען דערהויפט אפ פון די לעהרען פון די גרי־כען צוויי און צוואנציג הונדערט יאהר פאר דער אמעריקאנער רעוואָלוציע.

די פונדאמענטאלע טעאריעס פון דער דעקלאראציע זיינען: די לעהרעס פון מענשליכער גלייכהייט, אז אלע מענשען זיינען באשאפען געווארען גלייך, די לעה־רע פון געוויסע מענשליכע רעכט, וועלכע מען קאָן ביי זיי ניט צונעמען, די רעכט אויף לעבען, פרייהייט און גליק, דאס רעכט פון רעגיערונג וועלכע רוהט בלויז אויף דער צושטימונג פון די רעגיערטע, און אז די לעצטע, דאס הייסט די רע־גיערטע האבען א רעכט ארונטערצואווארי־פען א רעגיערונג אדער א פארם פון א רעגיערונג ווען די דאזיגע ווערט שעדליך. די דאזיגע הומאניטארע מיינונגען און לערערע געפינען מיר ביי א רייהע גריכישע סאציאלאגען און פרייד־נקער פון א שפע־טערדיגער עפאָכע, וועלכע טהאמאס דזשעפערסאָן האט הארמאָניזירט אין זיין דעקלאראציע. ווען די דאזיגע דעקלאָראַ־ציע איז אָנגענומען געווארען האבען קנא־פע פיער מיליאן מענשען זיך גענומען פראקטיש צו פארווירקליכען דאס וואס פילאָסאָפען פון דורות פריהער האבען אויסגעארבייט אין זייערע מזרח־מאטיוו און פארשטעלונגען. די דאזיגע פיער מיליאן מענשען וועלכע זיינען נאך דערצו געווען צוואווארפען איבער גרויסע שטרעקעס האבען געשאפען א שטאאט, אין וועלכען עס איז קיין סימן ניט איבערגעבליבען פון די אלטמאָדישע פיהרונגען פון מאָנאר־כיעס, שטאאט רעליגיעס, די אינסטיטו־ציע פון אדעליגע קלאסען, וועלכע געהט איבער בירושה, יחוס׳דיגע טיטולען און אזוי ווייטער.

א כחור׳ל מיט א הארץ מאנען און אפענדיקס ווי כיי א פויגעל

אזא פאל איז לעצטענס ענטדעקט גע־ווארען אין א וואשינגטאנער האספיטאל.

מיר רעדען גאנץ אפט וועגען נאר־מאליטעט, נארמאלע מענשען און ניט נארמאלע מענשען, סיי אין גייסטיגען און סאי אין פיזישען זין. וואס אבער נאר־מאליטעט איז אז גאנץ שווער פעסטצו־שטעלען. פסיכאלאגען זאגען אונז, אז אזא זאך ווי נארמאליטעט. אבסאָלוטע נאר־מאליטעט אין גייסטיגען, אין פסיכישען זין איז גאר ניטא. מיר אליין זיינען דאך די מאס פאר דעם וואס מיר רופען נאר־מאליטעט. האנדעלט איינער ניט אזוי ווי מיר וואָלטען געהאנדעלט אונטער עהנליכע אומשטענדען — זאגען מיר אז דער מענש איז ניט נארמאל. אבער מיט וואס זיינען מיר דאס זיכער אז מיר זענען נארמאל ? מיט וואס זיינען מיר דאס זיכער אז מיר האנדלען ריכטיג ? דאס ווייסען מיר ניט. מיר האבען זיך אונזער מאס און מעסטען לויט איהר.

מיילא ווענען פסיכיק, ווענען גייסט איז גאנץ שווער צו רעדען, עס איז א זעהר אייד׳לע ענין. דא איז זעהר שווער צו באשטימען וואו דאס נארמאלע ענדיגט זיך און וואו דאס אבנארמאלע הויבט זיך אן, און פארקעהרט. אבער מיר האבען געמיינט, אז ווען עס האנדעלט זיך וועגען דעם פיזישען טייל פון אונזער לעבען, אז דארט קאן מען שוין מיט מעהר זיכערקייט באשטימען וואס עס איז נאר־מאל און וואס עס איז אבנארמאל.

ווייזט זיך אבער ארום אז אויך דא איז נאך ווייט ניט באשטימט וואס עס איז נארמאל און וואס עס איז ניט נאר־מאל. מיר ווייסען צום ביישפיעל אז נאר־מאלע מענשען האבען, זייער אפענדיקס אויף דער רעכטער זייט און זייער הארץ אויף דער לינקער זייט, האט פאסירט דאס דאקטוירים האבען זיך אָנגעשלאָגען אז דער אפענדיקס ליגט ביי א געוויסען מענשען גאר אויף דער לינקער זייט אדער דאס הארץ ליגט ביי א מענשען גאר אויף דער רעכטער זייט, מעג מען דאס אנרו־פען אבנארמאליטעט אדער ניט ?

מיר נעהמען זיך ניט אונטער צו ענטפערען אויף אזעלכע פראגען, מיר לאָ־זען דאס פאר וויסענשאפטסלייט, אינטע־רעסאנט זיינען אבער אזעלכע פעלע.

אט לעזען מיר אין אן ענגלישען מאָ־גאזין וועגען א זעהר אינטערעסאנטען פאל.

דזשאָהן גרעי, דער פופצעהן יאהריי־גער זוהן פון א מערילענדער פארמער, האט זיך אָנגעפאנגען צו באקלאָגען אז ער האט שמערצען אין דער לינקער זייט. האט מען איהם, פארשטעהט זיך גלייך גענו־מען צו דעם פאמיליע דאָקטאר. יענער האט איהם אונטערזוכט, געגעבען עפעס א מעדיציין, עס האט אבער ניט געהאָל־פען. די שמערצען זיינען ניט אוועק, און דער דאָקטאר האט נעבאך ניט געוואוסט וואס צו טאן. האט מען באשלאָסען צו נעהמען דזשהאנ׳ען צו גרעסערע דאָקטו־רים און אויסגעפינען אין וואס עס באַ־שטעהט זיין קראנקהייט.

די דאָקטוירים וועלכע האבען איהם אונטערזוכט, זיינען געקומען צום שלוס אז דער בחור׳ל ליידט פון אפענדיסיטס. דער פאמיליען־דאָקטאר האט געשאָעלט מיט׳ן קאָפּ און ניט געקאנט פארשטעהן ווי אזוי מען קאָן ליידען פון אפענדיסיטס און פיהלען שמערצען אויף דער לינקער זייט. פונדעסטוועגען, ווען די שמערצען זיינען געווארען פון טאג צו טאג צו מעהר אונערטרעגליך, האט מען דעם בחור אוועקגעפיהרט אין פראָווידענס האָספי־טאל. אין וואשינגטאן ד. ק. און מען האט באשלאָסען איהם צו אפערירען.

ווען מען האט דעם בחור אוועקגע־ליינט אויף דעם אפעראציאנס טיש, איהם אויפגעשניטען און טאקע געפונען דעם אפענדיקס אויף דער לינקער זייט און ניט אויף דעם רעכטען, וואו ער געפינט זיך געוועהנליך, זיינען זיך צונויפגעקומען אלע דאָקטוירים פון האָספיטאל צו באַ־טראכטען דעם וואונדער. עס טרעפט גאנץ זעלטען אז מען זאל קענען בעאבאכ־טען אזא זאך אויף א לעבעדיגען מענשען.

אבער נאך מעהר פארוואונדערט זיי־נען זיי געווארען, ווען נאך אן אויספאר־שונג האט זיך ארויסגעוויזען אז ניט נאר געפינט זיך זיין אפענדיקס אויף דער זייט, נאר זיין הארץ געפינט זיך גאר אויף דער רעכטער זייט און אז זיין מילץ און זיין מאָגען האבען זיך אויך געפונען אויף דער רעכטער זייט און ניט אויף דער לינקער זייט, זיין לעבער און זיין גאל האָ־בען זיך גאר געפונען אויף דער לינקער זייט מיט אלעס דער רעכטער זייט.

מיט איין וואָרט, א גאנצע איבער־קעהרעניש. קיין זאך געפינט זיך ניט אויף דעם ריכטיגען פלאץ, נאר גראדע דאָרט וואו מען ערוואַרטעט עס ניט צו געפינען.

אין נאך א וואונדער, לויט די אונ־טערזוכונגען פון די דאָקטוירים האט זיך ארויסגעוויזען אז דאָס הארץ, דער מאָגען און דער אפענדיקס האט זיך ביי דעם בחור׳ל ענטוויקעלט ניט ווי ביי א מענ־שען, נאר ווי אט דיעזע אברים ענטוויק־לען זיך ביי פויגעל.

גלויבען דאָקטוירים אז ווען זיי זאָל געלינגען צו באאבאכטען מעהר אזעלכע אונגעוועהנליכע פאלען, וואָלט זיי אפשר א סך מעהר געלונגען צו לערנען דער ענטוויקלונג פון מענשען פון דער נידערער חיה, ווייל זיי גלויבען אז אזעלכע פעלע קאָן מען נאר ערקלעהרען לויט דעם מענשענס ענטוויקלונג, לויט דעם פראָצעס פון עוואָלוציע.

און אויב די וויסענשאפטסלייט זאָל ווירקליך געלינגען צו שטודירען אזעלכע פעלע, ווער ווייסט וואס פאר א אונפאר־שטענדליכע ואכען אין דעם פראָצעס פון מענשליכען ענטוויקלען עס וואָלטען פאר אונז קלאָהר געווארען.

דער היי־יעהריגער „חג־הכבורים" איז תל אביב

פון אונזער ספעציעלען קארעספאנדענט י. ל. וואדלמאן (תל־אביב).

דער „שבועות" איז אין ארץ ישראל באמת א צו־קורצער יום־טוב, בסך־הכל נאר איין טאג און פארטיג. דערפאר האט זיך דא איינגעבירגערט אין לאנד א שעה־נער „האלב־יום־טוב" אויף צו מארגענדס נאך שבועות. דער דאזיגער „האלב־יום־טוב" רופט זיך אן מיט׳ן נאמען „חג הבאת הביכורים". ס׳איז דער יום־טוב פון דער שול־יוגענט, מחמת דעם וואס אין דעם טאג ברענגען זיי צום „קרן הקימת" די ערשטע פרוכטען פון זייערע שול־גערטנער.

דער דאזיגער יום־טוב איז נאך א יונגער. בסך־הכל ערשט צוויי דריי יאהר ווי ער איז געשאפען געווארען, (אלס אנ־דענקונג פון׳ם אוראלטען „חג־הביכורים", ווען אונזערע אבות־אבותינו פלעגען ברענגען זייערע „ביכורים" צום בית־המקדש אין ירושלים.) און אויב דער דא־זיגער יום־טוב איז פאראיאהרען אדער פאר צוויי יאהר געווען פאר אונז נאר א נאציאנאלער לוקסוס — איז ער היי־יאהר געווען פאר אונז ממש א נויטווענדיגקייט. ער איז געווען א ליכטיגער שטראהל אין אונזער פאליטישער חשבות, דער דא־זיגער קליינער ליעבענקער יום־טוב האט מאדנע גוט אויפגענומען־טערט די געמיטער פון דער פאליטישער נידרעגעשלאגענ־קייט. מען האט געווען אונזער פעסטע איינגעווארצעלטקייט אין דער ערד פון אונזערע עלטערען. מען האט מעהר מוט באקומען, מיט מעהר ענטשלאסענעם ווי־לען פון אויסדויער. דאס לאנד איז אונ־זערס, און קיינע פאסטיפלדס און לויקס וועלען אונז ניט קענען קיין שלעכטס טאן...

פיעל גרעסער איז געווען די פרייד ביי די חברה יונגווארג, די איינגעגטליכע בעלי־שמחה, די ביכורים־ברענגער. מען דערצעהלט מיר וועגען שולען וואו פון פסח אן האבען די שילער ערנסט גע־עבעדט די „סדרה", כדי צו וויסען ווי־פיעל זיי דערגעהנטערען זיך שוין צום יום־טוב פון ביכורים־ברענגען...

דער קרן־הקימת האט צוטיילט די נעץ פון די ביכורים־ברענגער אויף אכט זאמעלפונקט. דער ערשטער איז געווען תל־אביב צוזאמען מיט די אדמיניס־טראציע קאלאניעס פון „יהודה" און פון דרומ׳דיגען „שרון"; דער צוויטער זאמעלפונקט איז געווען פאר׳ן גאנצען שומרון און דער קינדער קאלאניע מאיר־שפיה; דער דריי־טער זאמעלפונקט איז חיפה מיט דער אומגעגענדע; צוויי זאמעלפונקטען פאר׳ן עמק־יזרעאל (כפר ילדים און נהלל), און דריי פאר׳ן גליל.

לויט די טעלעפאנישע ידיעות וואס איך האב היינט באקומען איז אומעדום אדורך דער יום־טוב מיט גרויס התלבות. אביב׳ער שילער וואס האט א נויגונג צו מאהלעריי האט געבראכט אלס ביכורים די ערשטע פרוכט פון זיין טאלאנט, א גרויסע ליימענע קרוג אויף וועלכער ער האט אויסגעמאהלט א היימישען לאנד־שאפט. א מיידלישע שולע ברענגט שעה־נע אויסגעגאסטענע טישטוכער, און ערגעץ וואו מעקעט א יונג ציגעלע וואס איז גע־בראכט געוואָרען אויף „ביכורים", און חברה יונגווארג פון די טראָטוארען הויבט אן צו זינגען דערויף דעם „חד־גדיא"...

אלס הייי־יעהריגער פלאץ פאר׳ן אפ־געבען די ביכורים איז באשטימט געווא־רען דער גרויסער ספאר